

ION IANCOVESCU

Au trecut peste cincizeci de ani din seara aceea de toamnă... Pe la ora șapte, un tânăr ieșea grăbit din strada Batiște numărul 16, dintr-o curte năpădită de copaci bătrâni, și-l fluiera cu neastimpăr pe birjarul din colț. Tânărul se urcă în birjă cu o valiză mică. O oră și jumătate mai târziu, cortina Teatrului Național se ridica pentru ca bucurăsteanii să facă cunoștință cu fantezia științifico-fantastică, cu verva îndrăcită a unui începător: Ion Iancovescu. Tânărul debutant era flancat cu generozitate de colegi mai vîrstnici, pe care-i chema Petre Liciu și Maria Giurgea.

Așa s-a deschis cariera celui pe care spectatorii l-au acoperit cu flori și ovății în neuitata seară de 3 octombrie 1911, cînd s-a jucat pentru prima oară **Cometa** lui D. Anghel și Șt. O. Iosif. Iubitorii de teatru l-au adoptat din capul locului ca pe un fiu năzdrăvan al Capitalei și l-au răsfățat pînă dincolo de anii maturității cu diminutivul „Puiu”.

Puiu Iancovescu — sau, cum îi spuneau unii, „lancu”, prescurtînd pe Iancovescu, nu îngroșînd pe Ion — a fost timp de cîteva decenii o „figură”, a teatrelor, a străzii, a redacțiilor și cafenelei bucureștene. Dacă cineva ar izbuti să culeagă doar săgețile spiritului său polemic, împrăștiate de dragul și cu spuma umorului, dar fără drojdia invidiei, în sute de interviuri, ar putea înfățișa celor ce nu l-au cunoscut o părțică din farmecul original al omului. Aceasta ar fi însă departe de a-l arăta întreg pe Iancovescu cel adevărat, pe artistul născut care, dăruit teatrului cu toate fibrele ființei lui, străbătea străzile, cafenelele, redacțiile, împins de neastîmpărul cotidian al **căutării**, Iancovescu căuta mereu. Ce? Prea independent ca să-i placă traiul îngrădit de disciplina unei trupe de teatru, el era veșnic în căutarea unei „combinații”, a unei posibilități de a se așeza în fruntea unei înighebări particulare, pe care s-o conducă după priceperea lui. Și astfel a semănat în București efemere insule de succes, de succes uluitor, succes de nimeni contestat. Și chiar așa s-a întîmplat. Într-o vreme cînd statul nu se sinchisea prea mult de mișcarea noastră teatrală, și cînd se-ntelege că nu se puteau crea teatre fără bani, neastîmpărul lui Iancovescu l-a făcut să-și mute „baraca” din Piața Palatului în Sărindar, de la Eforie în dosul Poștei. Febra lui constructivă a izbutit să înființeze, ba chiar să zidească, un impresionant număr de mici teatre particulare, începînd cu cel pe care l-a și botezat Teatrul Mic și unde — alături de Elvira Popescu și Al. Mihailescu — a înregistrat poate cele mai răsunătoare izbînzii ale carierei sale.

În repertoriile care erau pe gustul lui — fie cel francez, fie cel italian —, piese în care replicile se încrucișau în amețitor joc de florete, Iancovescu, cu spontaneitatea și dezinvoltura lui, s-a simțit totdeauna ca la el acasă. Parcă se juca, nu juca. În privința asta, la noi, nu l-a întrecut nimeni. Ba chiar și în largul lumii i-ai fi găsit greu pereche.

Iar azi, cînd ne-a părăsit, dacă-mi arunc punea gîndului peste ani în urmă — peste cei cincizeci și cinci pomeniți —, am impresia că Iancovescu a trecut prin viața noastră teatrală cu strălucirea prea grăbită a unei comete. Am impresia că-l revăd, cum l-am văzut de atîtea ori, ducîndu-se la mereu **noul** lui teatru într-o birjă în care se urca cu nedespărțita-i valiză: cutia creioanelor de machiaj.

Multe se pot spune în clipa asta pentru cinstirea lui. Eu mă mărginesc să însemn atît: a murit un mare artist, care n-a respirat toată viața decît TEATRU.